

Warszawa, dnia 02 września 2020 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER CYFRYZACJI

Marek Zagórski

BM-WOP.073.7.2020

Pan
Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich

Dot. pisma z 22 sierpnia br., sygn. XI.534.4.2016.MA

Szanowny Panie Rzeczniku,

w nawiązaniu do pisma z dnia 22 sierpnia 2020 r. w sprawie ochrony interesów i praw małoletnich obywateli RP, których sytuacja prawna pozostaje niepewna ze względu na fakt, że w ich zagranicznych aktach urodzenia jako rodziców wskazano osoby tej samej płci, uprzejmie przedstawiam odpowiedzi na pytania przedstawione w ww. piśmie.

Ad 1) Czy możliwe jest dostosowanie aplikacji służącej do nadawania numerów PESEL obywatelom polskim tak, aby obywatele, w których zagranicznych aktach urodzenia wskazano jako rodziców osoby tej samej płci mogli uzyskać numer PESEL przy uwzględnieniu w systemie informacji o obojgu rodziców.

W pierwszej kolejności pragnę podkreślić, że udostępniona przez ministra właściwego do spraw informatyzacji aplikacja ŹRÓDŁO jest narzędziem wspierającym realizację ustawowych zadań organów gmin. Do zadań tych należy m.in. prowadzenie spraw związanych z ewidencją ludności, w tym występowanie do ministra właściwego do spraw informatyzacji o nadanie numeru PESEL z urzędu albo na wniosek.

Zgodnie z ustawą o ewidencji ludności¹ - dalej jako ustawa - o nadanie numeru PESEL z urzędu występują odpowiednio:

- 1) kierownik urzędu stanu cywilnego sporządzający akt urodzenia - w stosunku do dzieci obywateli polskich oraz cudzoziemców zamieszkujących na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, urodzonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) organ gminy właściwy do zameldowania na pobyt stały albo pobyt czasowy - w stosunku do osób zamieszkujących na terenie Rzeczypospolitej Polskiej;

¹ ustawa z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz.U.2019, poz. 1397)

- 3) organ wydający polski dokument tożsamości (dowód osobisty lub paszport) - w stosunku do obywateli polskich zamieszkujących poza Rzeczpospolitą Polską, a zatem osób wobec których nie wystąpi przesłanka wymieniona w pkt 1 i 2;
- 4) organ wydający dowód osobisty - w stosunku do obywateli polskich zamieszkujących na terenie Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) organ gminy właściwy dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy - w stosunku do osób, dla których nie można ustalić organu właściwego w sposób wskazany powyżej.

Osobom zobowiązanym na podstawie odrębnych przepisów do posiadania numeru PESEL nadaje się numer PESEL na ich wniosek. Organem właściwym do przyjęcia wniosku o nadanie numeru PESEL jest organ gminy właściwy do zameldowania na pobyt stały albo na pobyt czasowy, a w przypadku braku miejsca zameldowania na pobyt stały albo na pobyt czasowy, organ gminy właściwy dla siedziby pracodawcy. W razie niemożności ustalenia właściwego organu gminy - organ gminy właściwy dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy.

W celu nadania numeru PESEL ww. organy przekazują ministrowi właściwemu do spraw informatyzacji, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, dane, o których mowa w art. 8 pkt 1-9, 11-15 i 22-24a ustawy – w przypadku działania z urzędu albo dane, o których mowa art. 8 pkt 1-9, 11-13, 15 i 22-24a ustawy – w przypadku działania na wniosek. Samo nadanie numeru PESEL, zgodnie z art. 16 ust. 4 ustawy jest czynnością materialno-techniczną.

Jedną z wymienionych danych są imiona i nazwiska rodowe rodziców. Ich podanie jest obowiązkowe w przypadku nadawania numeru PESEL z urzędu obywatelom polskim. Można je natomiast pominąć, gdy nie są dostępne, w przypadku nadawania numeru PESEL z urzędu cudzoziemcom zamieszkującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz nadawania numeru PESEL na wniosek (również obywatelom polskim).

Z technicznego punktu widzenia pola przeznaczone na wpisanie tych danych są po prostu polami tekstowymi, co umożliwi wpisanie dowolnej wartości. Ponieważ jednak zgodnie z obowiązującym w Polsce porządkiem prawnym za matkę dziecka uznaje się kobietę, która dziecko urodziła, a ojcem dziecka jest zawsze mężczyzna, pola wypełniane przy nadawaniu numeru PESEL, jak i widniejące w rekordzie osoby w rejestrze PESEL oznaczono jako „imię matki” oraz „imię ojca”. Należy podkreślić, że poza właściwością Ministra Cyfryzacji leżą sprawy związane z wprowadzaniem zasad określających pochodzenie dziecka od danych osób. Dopiero ewentualne zmiany prawa w tym zakresie będą skutkowały zmianą opisu pól.

Jednocześnie, nawet w przypadku obligatoryjności podania danych rodziców w procesie nadawania numeru PESEL z urzędu, mając świadomość różnorodności zdarzeń (np. specyfiki danych cudzoziemców, którzy nabyli obywatelstwo polskie), przewidziano możliwość ich oznaczenia jako „brak danych”, co nie uniemożliwia nadania numeru PESEL.

W zakresie nadawania numerów PESEL dzieciom rodziców, którzy zgodnie z zagranicznym aktem urodzenia są tej samej płci, zasadne, w ocenie Ministerstwa Cyfryzacji, będzie

przyjęcie działania zaproponowanego przez prokuratora Prokuratury Krajowej w toku rozpatrywania sprawy przez NSA (sygn. akt II OPS 1/19). Jak wskazał prokurator art. 104 ust. 5 i art. 107 pkt 3 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego² w zw. z art. 7 ustawy Prawo prywatne międzynarodowe³ nie dopuszcza transkrypcji zagranicznego aktu urodzenia dziecka, w którym jako rodzice wpisane są osoby tej samej płci - co nie stoi na przeszkodzie nadaniu dziecku numeru PESEL oraz wydaniu mu polskiego dokumentu tożsamości. Wyrażone przez prokuratora zdanie jest w tym zakresie zgodne z sentencją uchwały NSA. Jednocześnie prokurator wskazał, że jeżeli zagraniczny akt urodzenia dziecka nie obejmuje danych ojca (mężczyzny) lub matki (kobiety) albo osób różnej płci, które je przysposobili, należy uzupełnić odpowiednie rubryki rejestru PESEL, Rejestru Dowodów Osobistych lub centralnej ewidencji wydanych i unieważnionych dokumentów paszportowych na podstawie odpowiednich (zagranicznych lub krajowych) dokumentów urzędowych, z których wynikają dane ojca lub matki dziecka, będących osobami różnej płci. Jeżeli zaś nie jest to możliwe, właściwy organ powinien uzyskać dowód, z którego wynika, że ojciec albo matka dziecka są nieznanymi, a równocześnie dziecko nie zostało przysposobione przez osoby różnej płci. W tym ostatnim przypadku polski organ administracyjny powinien nadać dziecku PESEL albo wydać dowód osobisty lub paszport, umieszczając wzmiankę we właściwym rejestrze (ewidencji), że ojciec lub matka dziecka nie są znani, a dziecko nie zostało przysposobione przez osoby różnej płci. Okoliczność ta powinna wynikać z niebudzących wątpliwości dowodów zgromadzonych przez organ lub dostarczonych przez wnioskodawcę.

W ocenie Ministerstwa Cyfryzacji realizacją takiego podejścia może być oznaczenie „brak danych” w rekordzie osoby w rejestrze PESEL, jeżeli w wyniku postępowania wyjaśniającego okaże się, że ojciec lub matka dziecka nie są znani, a dziecko nie zostało przysposobione przez osoby różnej płci. Postępowanie wyjaśniające w przedmiocie ustalenia matki lub ojca dziecka powinno się jednakże odbywać na gruncie przepisów materialnych regulujących zdarzenia skutkujące nadaniem numeru PESEL, tj. ustawy o ewidencji ludności (meldunek), ustawy o dowodach osobistych lub ustawy o dokumentach paszportowych.

To na gruncie tych przepisów rozstrzyga się zameldowanie oraz wydanie dokumentu tożsamości z określonymi danymi. Nie ma jednocześnie technicznych przeszkód, aby w rejestrze PESEL przy nadawaniu numeru PESEL wskazać numer zagranicznego aktu urodzenia dziecka.

Ad 2) Czy rozważy Pan Minister przekazanie organom administracji, uprawnionym na podstawie ustawy o ewidencji ludności do występowania z wnioskiem o nadanie numeru PESEL, generalnych wyjaśnień i zaleceń postępowania w sprawach dotyczących małoletnich obywateli, w których zagranicznych aktach urodzenia jako rodziców wskazano osoby tej samej płci, a jeśli tak – w jakim brzmieniu.

Przekazywanie generalnych wyjaśnień i zaleceń celem zapewnienia jednolitości postępowania w obszarze związanym z ewidencją ludności należy do kompetencji ministra właściwego do

² Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U.2020 poz. 463).

³ Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U.2015 poz. 1792)

spraw wewnętrznych, który zgodnie z art. 5 ust. 3 i 4 ustawy jest uprawniony do kształtowania jednolitej polityki w zakresie realizacji obowiązków określonych w ustawie i sprawuje kontrolę wykonywania ustalonych sposobów postępowania.

Zwracam uwagę, że zakres zadań ministra właściwego do spraw informatyzacji określa przede wszystkim art. 6 ust. 2 ustawy, zgodnie z którym minister zapewnia utrzymanie i rozwój rejestru PESEL, w tym:

- 1) zapewnia ochronę przed nieuprawnionym dostępem do rejestru PESEL;
- 2) zapewnia integralność danych w rejestrze PESEL;
- 3) zapewnia dostępność systemu teleinformatycznego, w którym rejestr PESEL jest prowadzony, dla podmiotów przetwarzających dane w tym rejestrze;
- 4) przeciwdziała uszkodzeniom systemu teleinformatycznego, w którym rejestr PESEL jest prowadzony;
- 5) określa zasady bezpieczeństwa przetwarzanych danych, w tym danych osobowych;
- 6) określa zasady zgłaszania naruszenia ochrony danych osobowych;
- 7) zapewnia rozliczalność działań dokonywanych na danych rejestru PESEL;
- 8) zapewnia poprawność danych przetwarzanych w rejestrze PESEL.

Z wyrazami szacunku,

Marek Zagórski
Minister Cyfryzacji
/podpisano elektronicznie/